

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(12:te ärg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1917, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 8 Augusti</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1:80 pr helt år, 90 öre pr halvt och 45 öre pr fjärdedels år. Lösenummer 15 öre.</p>	<p>Redaktör: JULIA STRÖM-OLSSON. Allm. Tel. K. 47 11</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1917</p>
-------------------------	--	---	---	-------------

VAD DET GÄLLER.

För Morgonbris av

P. ALBIN HANSSON.

Sverges folk står inför ett stort avgörande. Det gäller än en gång herremakt eller folkmakt, det gäller om stora lager av vårt folk alltjämt skola hållas kvar i politisk omyndighet eller om varje oförvitlig borgerligt myndig svensk skall sent omsider tillerkännas sin oförtärliga rätt att deltaga i avgörandena av alla våra gemensamma angelägenheter.

Men det gäller mera ändå. Den politiska medbestämmanderätten, allmän, lika och direkt rösträtt, demokratiskt-parlamentariskt styrelsesätt, detta är intet mål. Det är ett medel till något mera.

Det har ofta under de senaste oroliga månaderna slungats mot den socialdemokratiska ledningen, att den försumpat folkets kamp för bröd genom att skjuta fram kravet på författningsrevision. Det har hetat, att vad folket nu kräver är icke rösträtt och flera riksdagsmän, utan bröd att mätta hungrande munnar. Man stillar icke skrikande magars tarv med rösträttsstreckens slopande, rösträtt för kvinnorna, den 40-gradigas avskaffande, författningsrevision.

Detta är visdom för den korttänkte.

Det är sant att politiska reformer icke samma dag de beslutas öka brödransönerna eller medföra billigare mjölkpris. Håller man sig blott till dagens närmaste bekymmer, kan eller vill man icke se utöver dessa, ja då är det naturligt, att man fastnar för demagogernas försök att bringa kampen för brödet i motsättning till kampen för politisk rätt, frihet och makt, då tycker man att det talet är riktigt: nu gäller det bröd, icke författningsrevision!

Men författningskampen är just en kamp för brödet. Rösträtten, författningsrevisionen är intet mål, den är ett medel för folket att gestalta samhället så, att alla i detta samhälle få icke blott 350 i stället för 250 gram mjöl om dagen, utan tillräckligt för att leva ett människovärdigt liv.

Tiden är bekymmersam, ja mer än så, den är full av vända för det fattiga folket, vända för morgondagen, vända för den närmaste framtiden. Trycket är olidligt. Massan har pressats ned i halvsvalt. De viktigaste livsfröfnödenheterna ha stigit med över 70 % sedan krigsutbrottet, men arbetarna ha fått

endast obetydliga, otillräckliga löneökningar. Det arbetande folket har sjunkit ned till en lägre levnadsstandard än före kriget; det har tillkommit ett nytt argument för kortare arbetsdag, ett ohyggligt argument: arbetaren står icke ut att arbeta som förr, på grund av bristande näring. I hemmen förtvivla mödrarna inför svårigheterna att skaffa mat till mannen och de kära små.

Det är den ena sidan av bilden. Den andra kan lämpligast tecknas i siffror, hämtade ur taxeringslängderna.

Här några jämförelser rörande vinsten i vissa företag 1916 och 1917; siffrorna grundade på taxeringen enligt inkomst- och förmögenhetsskatteförordningen:

Socketrusten	.....	kr. 9,371,800	14,815,100
Rederi-A.-B. Svea	...	» 3,942,200	11,384,500
» Nordstjärnan	»	» 4,963,400	8,490,500
Emissionsaktiebol.	...	» 1,286,700	4,108,100
Kramfors A.-B.	.....	» 920,000	2,352,200
Sv. Tändsticksfabr.	....	» 883,900	2,346,500
Oxelösunds red.-A.-B.	»	» 796,500	2,258,600
A.-B. Providentia	...	» 456,600	2,246,100

Jämförelsen kunde fortsättas spalt efter spalt.

Som man finner: det saknas icke pengar. Krigsåren ha varit en härlig

tid för en del. Krigskonjunkturvinster — d. v. s. vinsterna på folkets växande nöd — ha svällt storartat.

Detta är en bild för dagen, en bild av det samhälle vi leva i, där kontrasterna träda bjärtare fram i krigsårens belysning.

Mot denna all rätt och mänsklig känsla hållande ordning gå vi till strid. Det är vad kampen gäller vid valurnorna i september. Den kampen hämmar icke det dagliga strävandet för omedelbara lättnader. Den fullföljer dessa strävanden, vidgar dem till en kamp i stort. Det är så litet som kan vinnas så länge fåtalet sitter vid makten. Fåtalet njuter de stora vinsterna, fåtalet har samlat och samlar i ladorna, fåtalet svälter icke, fåtalet hotas icke av hungersnöd. Hur skall det då kunna förstå folkets nöd? Den mätte förstå ej den hungerige. Den mätte avstå blott vad han är tvungen att avstå, de privilegierade släppa aldrig godvilligt sina privilegier.

För folkets svält och nöd bär högerns fåvälde ansvaret. Dess styrelse har varit ett sannskyldigt hungerstyre. Och så länge högerns fåvälde står, får folket leva i svält och nöd.

Detta välde skall störtas. Vi äro icke rustade för att genom en revolutionär kupp kasta det över ända. Vi måste försöka komma fram på laglighetens väg. Och på den vägen *kan* hungerstyret, högerstyret störtas, om alla göra sin plikt i valarbetet. Om endast alla nu röstberättigade deltog i valet, kunde högerväldet icke bestå en enda dag mera. Inför en manifestation av folkviljan genom massanslutning kring socialdemokratin vid valet, riktas dödsstöten mot detta välde. Därmed öppnas vägen till författningsrevisionen, vägen för folket att bli herre i eget hus. Och därmed får också omsider folket i sin hand det maktmedel, varigenom det kan börja skipa ekonomisk rättvisa, stifta lagar och genomföra en samhällsordning, som tryggar åt envar nyttig samhällsmedlem en mänsklig tillvaro, som gör ett slut på svälten och nöden, som i stället för den kapitalistiska utplundringen av massorna sätter den sociala rättvisan, den socialistiska ordningen.

För detta mål gå vi till strid vid valen.

Vår engelska partikamrat d:r Marion Phillips gör försök att komma till Stockholm. Kunde hon deltaga i Internationella socialistiska fredskongressen vore detta synnerligen önskvärt.

Fördomar, beroende av uppfostran.

Det skulle klara våra begrepp om många saker, om vi öppet ville erkänna den sanningen, att vi äga tvenne religioner. Den ursprungliga mänskligheten har blott en, en fjärran framtids mänsklighet skall ock äga blott en. De äro varandra motsatta; och vi som uppehålla oss på mitten av civilisationens utvecklingsbana måste tro på båda.

Dessa båda religioner äro avpassade för två med varandra kämpande grupper av sociala behov. Den ena gruppen är förhärskande i början, den andra skall varda det mot slutet; och man måste uppehålla en förlikning dem emellan under förtgången från början till slutet. Å ena sidan fordras social självbevarelse gentemot yttre fiender. Å andra sidan fordras samverkan emellan medborgarna, vilken endast kan uppstå i den mån en redbar handel ochandel man och man emellan skapar ett ömsesidigt förtroende. Såframt det ena behovet icke tillfredsställes, går samhället antingen till ren undergång eller uppgår det i ett annat erövrande samhälle. Denna arbetsfördelning, detta utbyte av tjänster och därav följande industriell förkovran och tillväxt av folkmängden, genom vilka ett samhälle vinner den för sitt bestånd erforderliga styrkan, kunna icke utveckla sig såframt det andra behovet icke uppfylles. I överensstämmelse med dessa båda stridiga behov uppstå tvenne stridiga behov uppstå tvenne stridiga plikt-läror; vilka båda tilläggas en övernaturlig sanktion. Och sålunda få vi de båda samtidigt existerande religionerna — hatets och kärlekens.

Jag menar naturligtvis icke att de båda kallas religioner. Jag talar icke här om namn utan om saker. Nu för tiden ägnar man icke hatets kodex samma hyllning i orden, som man ägnar kärlekens — den senare intar hedersrummet. Men i verkligheten ägnar man den kodex, fiendskapen dikterar, stor, ja större hyllning. Nästan alla människor tro i verkligheten på hatets religion, på kärlekens religion åter tro de flesta blott att de tro. Erinra dem under ett samtal, angående t. ex. någon internationell fråga, om de föreskrifter, som innehållas i den troslära de bekänna, och det mesta ni skall avvinna dem är ett ljumt medgivande. Men låt samtalet vändas på prygelssystemet vid Winchester eller behandlingen av upproriska indier eller Jamaica ärenden; och ni skall finna, att under det man blott till namnet trodde på dessa föreskrifter, dem man ägnade ett så ljumt erkännande, tror man orubb- ligt på de rent motsatta och försvarar dem med värme.

Eget nog hava vi för att kunna uppehålla dessa båda stridiga religioner, vilka båda behövas under vårt närvarande övergångsskede, från tvenne olika människoraser upptagit tvenne olika

kulter. Kärlekens religion hämta vi ur det judiska Nya Testamentets böcker, under det att romarnas hjältedikter och historier tjäna oss som evangelier för hatets religion. Under vår ungdoms uppfostran ägna vi en liten del av vår tid åt den ena och en stor del av tiden åt den andra. Och liksom för att göra förlikningen verklig uppehållas dessa båda kulter på samma orter av samma lärare. Vid våra offentliga skolor såväl som vid många andra äro samma personer präster inom båda religionerna. Var sjunde dag framhålles självförsakelsens ädla lära i bibelförklaringar och predikningar, och under de sex andra dagarna framställas i glödande ord det stora i att uppoffra andra. Blodshämndens heliga plikt, vilken såsom vi se hos ännu levande vildar, utgör den äldsta formen av hatets religion, och som, enligt vad vi lära av forntidens litteratur, stöder sig på gudomlig sanktion eller snarare gudomlig befallning jämte människornas allmänna mening, är en plikt, som under de sex dagarna djupt inpräglas i sinnen, högeligen lämpliga att mottaga sådana intryck; men sedermera göres något litet för att utplåna denna stämpel, i det hämnden på den sjunde dagen förbjudes.

A priori skulle man hålla det för omöjligt att människor under ett helt liv kunde fortfarande bekänna tvenne läror, vilka ömsesidigt upphäva varandra. Men deras förmåga att medla mellan stridiga tros-läror är ganska märkvärdig — märkvärdig åtminstone, om vi antaga att de uppställa sina stridiga trossatser i bredd med varandra; mindre märkvärdig, när vi upptäcka att detta icke är förhållandet. En avlidne framstående fysiker (Faraday), vars vetenskap och religion syntes oförenliga för hans vänner, fasthöll båda, i det han avsiktligt underlät att jämföra den enas satser med den andras. För att begagna en liknelse — när han ingick i sitt bönrum, stängde han dörren till sitt laboratorium, och när han gick in i sitt laboratorium, stängde han dörren till bönrummet. Det var därför att de vanligen göra någonting ditåt, som människorna leva så nöjda under denna från logikens synpunkt orimliga förlikning mellan de båda tros-läror. Liksom ett intelligent barn, vilket upprepade gånger får snäso av äldre personer för sina besvärliga teologiska frågor, slutligen upphör att tänka på svårigheter, på vilka det icke kan få någon lösning; så varder vid en litet senare period skolgossen så småningom van vid de till en början överraskande och oförklarliga motsägelser, som meddelas honom i skolan och kyrkan, och fäster icke längre någon uppmärksamhet vid dem. Sålunda förvärvar han, under det han växer upp, i likhet med alla omkring honom vanan att begagna än den ena och än

den andra av sina trosbekännelser allt efter som tillfället fordrar; och när han hunnit mogen ålder, har denna vana fullkomligt rotfäst sig. Nu utbreder han sig över nödvändigheten av att upprätthålla nationalläran och anser det vanhederligt att uppgöra en oför rätt genom förlikning i stället att hämnas den genom krig; och nu kallar han tillhoppa sina tjänare och läser en bön för dem, däri han beder, att Gud måtte förlåta oss våra skulder, såsom vi förlåta dem, vilka förbryta sig emot oss. Det, varom han beder som en dygd på söndagen, föraktar han såsom en last på måndagen.

Dessa båda religioner och de passioner de var för sig uppväcka utgöra viktiga faktorer i fråga om samhällsvetenskapliga slutledningar, och endast då kunna förnuftsensliga sådana slutledningar dragas, när båda dessa ordningar av faktorer hava tillbörligt spelrum. Vi måste betrakta varje grupp av sociala fakta såsom ett skifte i en fortgående metamorfos och de båda stridiga religionernas trossatser och känslor, vilka innehållas i denna grupp, såsom elementer i detta skifte. Vi måste göra mera. Vi måste betrakta såsom övergående även dessa stridiga religionsläror och meningar, vari vi blivit uppfostrade och vilka förvränga vår uppfattning icke blott av de fenomen, som dagligen möta våra ögon inom vårt eget samhälle utan även av dem, som andra samhällen och andra tider varv framställa; och vi måste uppsöka och rätta de irringar de förorsaka i våra slutledningar. Av dessa båda religioner, vari vi sålunda undervisas, måste vi städse komma ihåg att under civilisationens fortgång hatets religion så småningom försvagas, under det kärlekens vinner i styrka. Vi måste komma ihåg, att på varje stadium bör ett visst förhållande dem emellan ägas, men ock att detta förhållande endast är övergående, samt att den härav alstrade förkärleken för den ena eller andra åsikten i fråga om sociala angelägenheter likaledes är av tillfällig natur. Och om vi vilja komma till dessa fördomsfria åsikter, vilka utgöra moment av samhällsvetenskapen, kunna vi icke göra detta med mindre vi taga i beräkning denna tillfälliga förkärlek.

(Ur Spencers "Samhällslära".)

En kvinna medlem av den ryska regeringen.

Telegram från Petrograd meddela att grevinnan Panina kommer att efterträda Chavoskij som minister för de sociala arbetena. Grevinnan Panina kommer sålunda att bli den första kvinnliga ministern. Grevinnan har hittills fungerat som departementschef i samma ministerium, och hennes verksamhet där har varit präglad av stor duglighet och driftighet.

Till frågan om ett världsspråk.

Få torde de vara, som inte känna till strävandena att åstadkomma ett neutralt hjälpvärldsspråk. Däremot äro väl desto fler i saknad av närmare kännedom om det som innefattas i dessa strävanden.

Tanken på ett internationellt hjälp-språk har funnits i århundraden. Redan på 1600-talet sysselsatte sig berömda och lärda män med problemet. Filosofen Cartesius utpekades som en av dessa, likaså Leibnitz.* I förra århundradet omsattes världsspråkstankarna i praktiken genom en del mer eller mindre snillrikt konstruerade universalspråk. Av dessa är det Esperanto — skapat av den nyligen avlidne ryske vetenskapsmannen d:r Zamenhof — som vunnit de största framgångarna. En vid sekelskiftet tillsatt kommission med säte i Paris, sammansatt av berömda lärda och med uppgift att undersöka frågan om ett internationellt hjälpspråk, utarbetade under loppet av en del år ett sådant på grundval av Esperanto och på rent vetenskapligt sätt. Det är denna av ett stort antal vetenskapsmän från olika länder tillsatta "Delegation för antagandet av ett intern. hjälpspråk", som givit alla folk I d o.

År 1910 förelåg i svensk översättning under den gemensamma titeln **Världsspråk och vetenskap**** uppsatser om införandet av ett internationellt hjälpspråk, författade av vetenskapsmän från fem olika länder, som däri behandlade problemets olika sidor med ställningstagande för delegationens *lingua internationalis*, I d o. De fem författarna till detta arbete bo i fem olika länder och tillhöra tre olika språkgrupper. Dock ha alla redaktionella förhandlingar, som erfordrades för att komma till samförstånd om boken, med utmärkt framgång — som konstateras i författarnas förord — förts på Ido i alla de fall då skriftväxlingen skedde mellan olika språkområden. Här var ett av de första bevisen för att Ido väl var i stånd att fylla sin uppgift.

Förslagen om att genom intern. överenskommelse utvälja ett av de moderna språken till förmedlingsspråk betecknas av Pfaundler som dödfött. Ty varje försök i den riktningen strandar, såsom ofta blivit visat, på den internationella avundsjukan — det är ju klart att den nation, vars språk valdes, skulle få en väldig fördel framför övriga. Även vore det opraktiskt, konstateras av prof. Lorenz, att begagna sig av något bland de nationella språken, ty de äro alla oändamålsenliga, ologiska, inkonsekventa och komplicerade, så att främlingen måste lära sig kringgå tusende

* Tysk filosof (död 1716), stiftare av vetenskapsakademien i Berlin.

** Pris 1 krona. Red. av "Mondo", Surbrunnsgatan 37, Stockholm.

skär för att kunna uttrycka sig blott någorlunda riktigt. Ett konstgjort språk däremot kan man inrätta så, att man — i följd av dess regelbundna byggnad — utan vidare kan bruka det felfritt. Vad engelskan angår överträffas denna av Ido, oavsett uttalets regelbundenhet även ifråga om grammatiken och till och med i korthet. Ido har, vilket av prof. Lorentz framställts som karaktäristiskt, vunnit genklang även hos amerikanare och engelsmän, under det införandet av det gamla esperanto stötte på oöverbanneligt motstånd hos anglosaxerna.

Man har lyckats få ett över hela världen enhetligt mått- och viktsystem, när man lade ett för alla folk gemensamt längdmått, jordkvadranten, till grund. På liknande sätt — och nu låta vi prof. Pfaundler tala — kan blott ett sådant språk bli allmänt antaget, som är byggt på det språkmateriel, som är gemensamt för de folk, för vilka det tilltänkta språket är avsett, d. v. s. på den ordsfatt, som är gemensam för de tre stora språkfamiljerna, den germaniska, den romanska och den slaviska.

Däremot invändes: "således ett konstgjort språk, d. v. s. en utopi! Hur kan man tänka på att med konst skapa ett språk? Ett språk är ju ett slags organism, som av sig själv utvecklas och fortlever. Lika väl kunde man tänka på att med konst göra en levande häst." Visserligen kan man ej göra en levande häst, men väl en automobil, som under vissa förhållanden kan ersätta hästen och t. o. m. överträffa den i arbetsförmåga. Men ingen tänker därför att avskaffa hästen. På samma sätt tänka målsmännen för ett konstgjort språk icke på att uttränga de naturliga språken.

Så långt prof. Pfaundler. Genom hans och övriga vetenskapsmäns uttalanden samt med vetskap om att det nya världsspråket redan kommit till praktisk användning är det man kan förvänta att Ido skall få den skara anhängare det förtjänar, anhängare i alla land som vilja föra den stora idén framåt.

Se vi på världsspråksfrågan ur arbetareklassens synpunkt, skola vi finna, att denna bör upptaga det nya medel för brödring. Den oförvillade fattigdomen för arbetareklassens män och kvinnor håller dem i regel utanför kulturen. Deras tid medger ej långa språkstudier, som behövs för att lära sig komma i direkt förbindelse med vänner från andra land. Men Ido — lättlärt, enkelt och praktiskt — öppnar för dem hela världen. Med det internationella hjälpspråket har ny kraft gjutits i världens arbetareklass. Kriget, som hindrat och förstört så mycket gott, har naturligtvis varit till oerhörd skada för världsspråket. Men då freden en dag kommer, skola världsspråksidéerna vinna större framgång än någonsin tidigare.

J a l m. W i k s t e n.

Kaffe i det gröna.

Till badet.

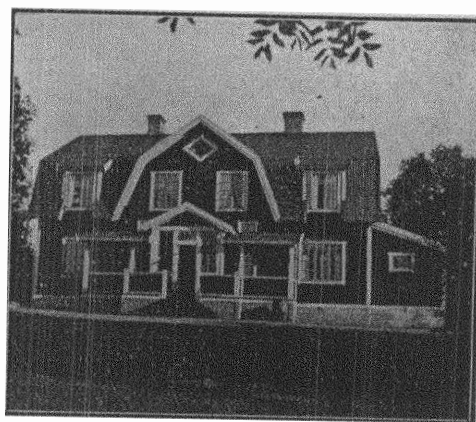
Marholmens vilohem i regn och solsken.

Det är längesedan det nämndes något om denna de stockholmska arbeterskornas egen tillflyktsort och ljuspunkt i årets vardagsgråa, poesilösa slit. Att den ej räcker till för alla är ett av många med ledsnad konstaterat faktum. — Rom byggdes icke på en dag!

Det var 1913 som denna vackra och välbetänkta donation av grosshandlare Nils Berg togs i besittning, och fast att det sedan dess ej syntts något om detta vilohem i Morgonbris, fungerar det allt fortfarande och fyller efter de uppdragna linjerna sin uppgift i fullaste mått. Trots dyrtid och ransonering. Att man också där har sina svåra känningar av en bister tid är ju naturligt, men dessa svårigheter hemsöka då först och främst föreståndarinnan, fröken Jansson. Och när det nu ändå går så väl i lås och allt ger en känsla av harmoni och god ordning, så måste detta räknas denna utmärkta ledning helt tillgodo.

Idyller som vi fångat på plåten här, äro vardagsmat för pensionärerna. Fru Anna Sterky, som sitter i hemmets bestyrelsekommitté, är ute och hälsar på. Barnet med halva handen i mun är också bara en tillfällighet. Fröken Jansson sitter under tecknet. (Ifall det ej är bra att sätta sig under tecken, så får red. ta det på sig!) Den i många faror prövade och beprövade "kaptenen", fru Schröder, tycks den-

na gången ha låtit överlasta sig. Men det skall bli badning och en doppning brukas visst då. Allas glada och tillmötesgående lilla Ellen skänker i livsens fludium åt en törstande omgivning. Herr Persson från semesterhemmet står och tittar på. Han får ej vara med. Ett ljuvligt härem utan pascha — —. Paschan ler!

Marholmens vilohem.

Vad stort sker, sker tyst, det är ett ordspråk, som åtminstone någon gång har verkligheten bakom sig. Det är nu femte sommaren som sett vilohemet med dess många omgivande holmar klädas i blommor och grönska. Trakten har förresten en underbar flora, som emellertid och tyvärr i år ej fått komma till sin rätt av skäl, som vi alla känna. Och tiden är nu en gång

sådan, att vi känna det mest för potatisens skull!

Pensionärerna komma och gå i den trygga känslan av att under sin korta rekreationstid ha ett hem. Somrar skola också komma och gå och det vackra hemmet med sin allmogeenklare trevnad och sin ljusa, glada gårdsplan skall stå kvar och le sitt hjärtliga välkommen — om det också regnar.

Att nämna donator, grosshandlare Berg med fru tors man knappast, ty de tycka ej om att det skrives i tidningar om sådant. 1913, då hemmet öppnades, skrev undertecknad i Morgonbris att "den rikaste glädjen av sin handling får väl herrskapet Berg känna, då de dag för dag själva kunna se och bedöma verkningarna av densamma. Det bästa och högsta i livet: godhet och kärlek, ha de visat sig äga. Vi kunna ej önska dem bättre än att få lyssna till tonerna av "denna känslornas ljuva orgelmusik, som födes då kärleken tänds i ett hjärta". Och den kärlek bör ej vara svag, som slår broar över så breda klyftor.

Mycket vore det värt om den förhoppning som här uttryckts blivit till sanning någon gång under dessa år. Det vilja vi innerligt gärna tro, utan att därför vara blinda för alltings relativitet här i världen.

J. S—O n.

Litteratur.

Om kokning i låda, råd och recept av *Ester Norén*, har nyligen utkommit på Svenska Andelsförlaget, Stockholm. Illustrerad. Pris 1 kr.

Den är synnerligen efterlängtd av alla som syssla med hushållsarbete och fyller verkligen ett behov. De förfrågningar som göras om kokning i låda, äro legio, och ökas i den mån koklådan vinner terräng. Nu är den tid, då så många som kunna det fly till landet och då man utbyter sin stora bekväma spis mot en väsentligt obekvämare. Där rymmas ej på en gång alla grytor som skola användas och där värderar man koklådan som en verklig vän. Men icke minst då behövs den övning som ger färdighet, och för att ej för många missgrepp skola göras, är det gott att ha en rådgivare, till vilken man kan gå med sina bekymmer. En sådan rådgivare är i detta speciella fall Ester Noréns bok. Redig och lättfattlig samt framförallt tillförlitlig fyller den helt sin uppgift.

I detta sammanhang kan frambållas att koklådan gör tjänst även som kylskåp om i den insättes en burk med litet krossad is. Den bör dock ej dagligen användas till ömsom värme, ömsom köld.

Thora Holm.

Konservering utan socker, jämte förslag till syltsockrets användning, heter vår allra nyaste konserveringsbok, skriven av *Thora Holm* och *Märtha Hamilton*.

Den nya skriften bjuder på mycket av intresse på konserveringsområdet. Sålunda får man lära att många saker, däribland spritärter och svarta vinbär, kunna förvaras färska som de äro på ett mycket enkelt sätt.

Det är både gamla och nya rön som komma fram i det lilla prydliga häftet. Uppställningen är redig och de korta råden synnerligen instruktiva. En värmetabell för torkning höjer skriftens värde.

Förslaget om syltsockerransonens användning, som är utarbetat av fru Jenny Bergqvist Hansson, gäller ett hushåll på 4 personer, således 8 kg. socker. Man förvänar sig över så mycket det sockret kan räcka till, men så får ej heller några av de sockerkrävande sylterna och safterna förekomma.

De tre experternas råd och rön komma säkerligen att bli uppskattade av hushållarna just nu.

Skriften är utgiven av Svenska Andelsförlaget och kostar 75 öre.

Våra nya organisationer.

Tvätterskorna vid Centralbadet ha vid möte och efter föredrag av Amanda Frösell bildat organisation. I densamma ingingo 47 medlemmar. Styrelse valdes och beslöts att ansluta sig till De Förenade Förbunden.

Detta är den tredje kvinnoorganisationen på några få veckor.

Om vi skulle se efter varför kvinnorna nu organisera sig, skulle kanske därom vara åtskilligt att förtälja, men det kan också göras med ett enda ord: Svält! Ja, just svälten. Det är den som driver dem in i organisationerna, och kvinnorna ha slutligen insett att deras plats är där.

Vi hälsa de nya, och önska dem hjärtligt att de måtte genom sin sammanlutning uppnå bättre förhållanden.

En cirkulärskrivelse har genom centralstyrelsen utsänts till norska, danska, finska, holländska, schweiziska, engelska, franska och tyska socialistiska kvinnor rörande den resolution angående lika lön för lika arbete, som fattades vid vår kongress i februari, och vilken tillställts Landsorganisationen. Denna har förklarar, att frågan är värd uppmärksamhet och skall föreläggas kongressen för arbetarskydd i Bern i år.

I okänt fjärran.

Av Leonid Andrejew.

(Forts.)

Julen närmade sig. Med förvirring och utan glädje motsåg man den i detta rika hem. Närvaron av en människa, som i så ringa grad delade sin omgivnings tankar och känslor, vilade tungt över alla och förtog den väntade festen icke blott dess karaktär av glädje utan även dess andliga innehåll. Nikolaus syntes själv ha märkt vilken oro han förorsakade och lämnade knappast mera sitt rum. Men frånvarande syntes han dem emellertid ännu mera att frukta.

Några dagar före jul samlades en del tillfälliga gäster hos Barsukoffs. Nikolaus visade sig icke bland dem, liksom han överhuvudtaget icke visade sig då någon främmande var i huset. Han låg dagarna i ända utsträckt på sin säng och lyssnade på musiken därinifrån. Dämpad genom de tjocka väggarna hördes den oändligt melodisk och vek. Det var som sång från heliga andeväsen någonstans i fjärran, som om själva luften sjöng.

Medan han lyssnade på musiken stod hans barndoms-tid, då han ännu var helt liten och hans mor levde, klart inför honom: — — — då hade också gäster varit där och han hade från fjärran lyssnat till musiken och drömt... icke i bilder eller i toner utan om något helt annat. Bilder och toner svävade tillhoppa till något eget och detta något vindlade sig glittrande i luften som ett brokigt sjungande band... Då hade han förstätt vad detta något var, han kunde blott icke förklara det, icke ens för sig själv. Han försökte blott att hålla sig vaken så länge som möjligt, men hade dock inslumrat... i hallen... där ingen märkt honom, mitt ibland pälsar och ytterkläder, och underbart starkt påminde han sig nu doften från dessa... Och åter för igenom honom som nålstyng denna oförklarliga själv-

ning av förskräckelse... Men denna gång så underbart förenat med något vekt varmt... Hans ansikte klarnade som hade en smekande mjuk hand strukit över hans mörkt sammandragna ögonbryn... Hans ansikte var orörligt men lugnt, förutan grämlse, som hos en död. Man kunde icke se om han var vaken eller sov, om han levde eller var död. Blott ett kunde man se: denna människa vilade...

Julafton kom, och vid skymningen kom Fenogen till Nikolaus. Han var nästan nykter, såg mörkt åt sidorna och i ögonen kunde man se tårar.

— Gör eder mödan att gå upp till den gamla, sade han, stående i dörren.

— Vad? frågade Nikolaus förvånad.

Fenogen upprepade: — Ni måste gå upp till den gamla.

Nikolaus steg upp, men hade knappt stigit över tröskeln förrän två späda flickarmar slingrade sig om hans hals, och ett vekt flickansikte med stora fuktiga ögon närmade sig hans och viskade under återhållna snyftningar: Broder, broder! — vad du har gjort oss ängsliga! Älskade, älskade lille bror, försona dig helt med far... och med mig... och stanna hos oss... jag ber dig, ber dig stanna hos oss!

Och den lilla späda kroppen skalv av sinnesrörelse och det lilla hjärtat — detta som ingen frågade efter — var blivet så jättelikt stort, som bar det på all världens lidanden. Nikolaus kastade en mörk blick omkring sig. Från sängen sträckte den gamla sina armar emot honom, förskräckliga i sin avtårdhet, och en röst, som tycktes komma från en annan värld, bad i en varm, snyftande ton: — Nikolaus, barn!

Vid tröskeln grät Fenogen. All hans viktighet var försvunnen. Tårarna runno i stora strömmar nedför hans kinder, som kommo de icke från ögonen, som hos andra människor, utan från det kala huvudets alla porer.

— Min vän, Nikolinka! snyftade han, patetiskt sträckande fram handen med den röda näsduken.

(Forts.)

Kvinnorna inför valen.

Härom dagen kom en fru och sökte upp mig för att fråga vad vi skulle kunna göra så att också de mindre bemedlade kunde få på sina sockerkort köpa lite kaffe.

Vi här i Stockholm ha ju lite var reda på att det finns personer som få snart sagt hur mycket kaffe som helst på sina kort, under det att andra få blott 1 hg. kaffe på varje kilo socker, och ibland ingenting alls.

»Ja, men tror ni inte att om vi voro eniga allesammans att vi då kunde uträtta något?»

Ja om. — Tänk vilken styrka det skulle vara för oss alla som lida under orättvisor och förtryck.

Huru skola vi kunna skaka av oss alla dessa tunga bördor som lagts på oss? Huru ernå rättvisare förhållanden i samhället?

Om vi alla kvinnor ville tänka på detta — om vi alla stodo eniga, skulle vi att börja med nu till stundande riksdagsmannaval kunna uträtta inte så litet. Tänk bara huru mycket man kan agitera personligt.

Det finnes en hel hop personer som äro slöa och likgiltiga, som ha rösträtt, men ej bry sig om att rösta. Agitera bland dem!

Det finnes en hel del bra broschyrer nu till valen. Sprid och sälj dem bland de slöa och liknöjda. Det finnes tusen sätt att arbeta på, om man endast vill.

Om man är enig och solidarisk med sin klass, kan man uträtta storverk.

Kom ihåg att vi endast genom att få så många som möjligt av de våra in i riksdagen i höst kunna få någon ändring i alla missförhållanden som råda i samhället.

Kom ihåg att de som väljas från vårt parti arbeta för kvinnans rättigheter i samhället, för kvinnans rösträtt.

Och för övrigt, ni kvinnor, intressera eder litet mera för det som rör sig omkring er. Deltag i samhällsliga angelägenheter. Gå inte och bara klaga och sucka över allt elände och all orätt, utan hjälp till att få bort det.

Det hjälper föga att vi beklaga oss över att vi äro hungriga, vi bli inte mätta av det.

Tro inte att ni ingenting kan uträtta, nu närmast angående valarbetet. Försök att hjälpa till, och ni hjälper på samma gång eder själva ur många bekymmer och ledsamheter.

A. Fr.—

Barn och sommar. Av Henry E. Crocket.

Clara Zetkin lämnar "Die Gleichheit", efter 27 års redaktörsskap.

Anledningen var hennes opposition mot tyska socialdemokratiska partimajoriteten.

Vi svenska socialister kunna ha mycket skilda meningar om taktik. Somliga äro klara anhängare antingen av mensjvikererna eller av bolsjevikerna i Ryssland. Men med tämligen få undantag hava de svenska socialisterna — antingen de tillhöra det gamla eller det nya partiet — icke blott ställt sig på de tyska oavhängiga socialisternas sida utan insett att dessa äro så gott som den enda ljusningen i Tyskland och att tyska partimajoriteten handlar ofattligt dynastivänligt. Åter hava ju nu dessa med sitt beviljande av krigskrediten i tyska riksdagen stött kejsar makten och de för kriget ansvariga.

För kampen i Tyskland att göra minoritetens opposition hörd har Clara Zetkin gjort en stor insats genom att hon sagt sin mening i kvinnornas tidning "Die Gleichheit". Ofta hava det oförskräckta organets artiklar blivit hårt åtgångna av det officiella Tysklands censur. Till sist tillkom också socialistcensuren, vilken till sist blev så skarp den kunde bli, ity att redaktörsskapet fräntogs Clara Zetkin. Kvinnornas organ redigeras nu i Tyskland av en man.

Den bästa bild man kan få av Clara Zetkins strid är hennes svar till partimajoriteten, vilket offentliggjorts i en bilaga till "Der Leipziger Volkszeitung". Denna bilaga kallas för tidningens "Frauen-Beilage", och har Clara Zetkin där fått liksom en ersättare för sitt förra organ "Die Gleichheit". I artikeln, som av henne till-

sänts undertecknad, svarar hon partiet, som avsatt henne, oförskräckt.

Ett utdrag meddelas härmed.

"Jag förklarar mig skyldig till att "Die Gleichheit" med stigande skärpa kritiserat och bekämpat majoritetspolitiken, allteftersom densamma, enligt min uppfattning, skilde sig från de klippfasta socialistiska grundsatserna och gick förlorad i de borgerliga uppfattningarnas osäkra dyner utan fast grund. — — — Genom sin politik bidrog majoriteten till krigets förlängning och förhindrade alla länders proletärerens gemensamma kamp mot världsmaktsmål. Jag förklarar mig skyldig till att "Die Gleichheit" med förakt brännmärkt den undertryckningspolitik som majoriteten använt gentemot oppositionen. — Om jag skulle handlat annorlunda än jag gjort, så skulle jag hava svikit min åskådning såsom internationell socialist; min förtid, mitt levnadskall, och slagit mig själv i ansiktet — — —"

Heder åt Clara Zetkin för hennes oräddhet, vilket icke blott haft till följd den socialdemokratiska majoritetens onåd, utan också den tyska regeringens. Clara Zetkin är ej fängslad, men är ställd under bevakning, så att hon ej får lämna den ort hon bebor. — Nyligen fyllde hon 60 år. Då blev hon telegrafiskt hyllad från socialister av olika nationaliteter. Även svenska socialistiska kvinnor deltog i hyllningen för den oförtröttliga kämpen.

Anna Lindhagen.

Kvinnan och arbetet.

Av Olive Schreiner.

I en belägrad stad kan det någon gång hända, att karlar på gatorna fatta tag i statyer och rycka marmorprydnader från offentliga byggnader och gallerier för att med dem fylla de bräckor fienden gjort i vallarna. De göra detta utan eftertanke och emedan de där föremålen lågo närmast till hands, och de värdera dem icke mer än om de varit gatstenar. Men det finns en man, som aldrig kunnat göra det, och det är bildhuggaren! Han som, även om icke hans mejsel format något av dessa verk, dock visste vad vart och ett av dem kostat, av erfarenhet visste vilka år av kamp och studier, vilken oändlighet av möda föregått formandet av blott en enda lem, mejslandet av en enda väl utförd ytterlinje, han kunde aldrig ha handskats med dem så tanklöst och så vårdslöst. Han skulle instinktmässigt ha gripit till husgeråd av alla slag, ja, guld och silver, så mycket som funnits i staden, innan han offrat dess konstverk.

Männens kroppar äro våra kvinnors konstverk. Om vi får makt att göra vår vilja gällande, komma vi aldrig att vårdslöst tillgripa dem för att fylla de bräckor i de mänskliga förhållandena, som uppstått till följd av mellanfolklig ärelystnad och annekteringsbegär. Som kvinna kunde det aldrig falla oss in att tänka: »Sätt människokroppar på spell! Må saken avgöras på det sättet!» Skiljedom och vederlag skulle lika naturligt framställa sig för kvinnan som billigare och enklare sätt att slå bro över klyftorna i internationella förhållanden, som det skulle falla sig naturligt för bildhuggaren att hellre offra vad annat som helst än skulpturverk, fastän han till slut torde bli tvungen att göra även det.

Här ha vi en av de icke synnerligen talrika men mycket viktiga faser av livet, i förhållande vartill mannen som man och kvinnan som kvinna på blotta grunden av sina skilda sexuella funktioner med avseende på fortplantningen intaga och måste intaga en något olika ställning.

De tjugutusen männen som funnit en förtidig död på slagfältet betyda för kvinnorna av deras ras tjugutusen människovarelser att i månader bära inom sig, föda under ångest, nära vid sina bröst och fostra med möda och besvär, så framt stammens antal och nationens styrka skola hållas uppe. I de nationer, som ständigt ligga i krig, ålägger kriget alla kvinnorna oavlatlig och oavbruten barnafödelse, såvida staten skall fortleva, och så snart det blir krig måste barnafödelsen och barnauppfödelsen ökas; om folkmängden skall bibehållas oförändrad. Detta ålägger kvinnan som kvinna en krigskontribution, jämförd med vilken allt vad mannen sätter till i militära förberedelser är jämförelsevis ganska lätt.

Fågel Blå.

En sannsaga.

Hon var ett barn av sol och vår fast född i gränden, mörk och trång, och silkeslent var hennes hår, som älvors dans var hennes gång. På ögat drömmens slöja låg, långt, långt i fjärran blicken såg.

Och rösten smekte mild och blid, där fanns ej jäktets hårda klang. Den sjöng en sång om ljus och frid, som klar ur rena källor sprang.

— Hon var ett solens kungabarn, för fin, för vek för Grottes kvarn.

Men tiden gick och kvarnen mol, fast sparsamt dock åt mödans barn.

Där fanns för litet ljus och sol, för mycket grått, för många skarn, för mycket damm för litens mun.

— Snart klara stämman skrällde tunn

Men dock. Hon ler mot solen än, fast varje fattig söndag blott,

när moln ej skymma, ser hon den. Ett solens barn. — En fånges lott.

Hon ler, den lilla, ljust ändå.

Kanhända nalkas — Fågel Blå?

Fritz Sandqvist.

På Allmänna Barnbördshuset.

Det är om mina iakttagelser och erfarenheter från sjuksalen som jag vill berätta. Från själva förlossningen har jag inte mycket att förtälja, densamma var för mig relativt både lätt och fort överstånden och av den anledningen var den antagligen mindre intressant ur läkaresynpunkt, vilket även är en fördel för en patient på B. B.

I salen där jag låg var plats för fyra patienter med barn. Alla sängarna voro ständigt upptagna. Så fort en patient gick ut, kom en annan i stället.

Det jag har starkaste minnet utav från A. B. B. är barnskrik. Det hördes oupphörligt dygnet om, men allra värst mellan kl. 5—7 om morgnarna, då stämde de små i med fulla lungor; det var hungerdemonstrationer och protester mot för dålig vård. De ha då inte fått någon mat sedan kl. 11 kvällen förut, d. v. s. de, vars mödrar inte gett dem litet i smyg. Och ombyte av kläder ha de inte fått sedan kl. 3 föregående dag (det bytes endast 2 gånger på dygnet), så att deras opposition är nog välberättigad.

Morgonbestyren börja kl. 5 med att

nattsköterskan delar ut tvättvatten till patienterna. De få tvätta och kamma sig själva. Detta blir nog till både delarna lindrigt väl gjort av de nyinkomna, som inte orka sitta uppe. Det hyses emellertid inga betänkligheter emot att patienterna röra på sig — det tvärtom anbefalles.

Översköterskan på den avdelning, där jag låg, var ett resolut fruntimmer. Hon talade mestadels i en riktig kommandoton. Såväl patienter som sköterskor buro stor respekt för henne.

En morgon blev jag vittne till, hur hon tvingade en nyinkommen fru att sätta sig upp i sängen. Den ifrågavarande frun hade även för 2 år sedan fött ett barn på B. B. och vid det tillfället varit nödgad att ligga alldeles stilla hela tiden, medan hon var där — detta på grund av att hon fått blödnings så snart hon rörde på sig och nu var hon rädd att det skulle gå henne lika illa. Översköterskan avfärdade emellertid barskt hennes farhågor med att vetenskapen nu gjort så stora framsteg, så man visste att det inte var något farligt för barnsängskvinnor att vara i rörelse. Och de som ligga på B. B. få röra på sig, så det förslår. När de skola giva barnen mat, få de lyfta dem till och från sig. Och översköterskan utfärdar följande stående order till alla som komma in: »Nu skall frun lägga sig på sidan och röra på benen, annars får frun kramp i hela kroppen.»

De som fött barn förut äro vanligtvis rädda för det där nya modet — och det glunkas nog om experiment. En fru, som genomgått 2 barnsängar förut och inte kände till den nya förordningen, tog den ovannämnda befallningen för att vara något enastående för sig och utbrast förskräckt: »Va' i guds namn är det då med mig!»

Maten för patienterna serverades 3 gånger dagligen, frukost kl. 8, bestående av grovt rågröd (utan smör) och en mugg mjölk; middag kl. 12, förrätt och soppa; kvällsmat kl. 6, en tallrik gröt med mjölk utan bröd. För de patienter, som inte få något extra utifrån, är denna mat otillräcklig och många ha svårt att tåla det mjuka, degiga brödet. Undertecknad frågade vaktmästaren, som tog upp brödkorten, om det inte var tillåtet för patienterna att få behålla dem och bestå sig med bröd själva, men han svarade nekande härtill. I praktiken verkade detta så att patienterna, som inte tålde det ifrågavarande brödet, fingo äta av sina anhörigas knappa ransoner. En fru var det riktigt synd om; hon blev sjuk av det bröd som bestods och klagade för sin man häröver. Då han kom på besök dagen därpå, fick hon en påse pepparkakor. Han hade inte haft några brödkuponger kvar, men ändå velat giva henne litet extra och hälsosammare bröd.

*

Barnen få mat 5 gånger på dygnet, nämligen kl. 7 och 11 f. m. samt 3, 7 och

11 på e. m. Det är svårt att få de små att anpassa sig efter dessa bestämda klockslag. Än skrika de efter mat under mellantiderna och än sova de då det är matdags. Besvärligast är det om nätterna, då de inte få mat på 8 timmars tid. Många mödrar taga sig dock friheten att giva dem litet i smyg — vi gjorde det allesamman på salen där jag låg. Undertecknad blev en gång tagen på bar gärning med detta fusk av nattsköterskan, som till straff för det rysliga brottet tog barnet ifrån mig och lade det i badrummet, där det fick ligga och skrika under natten.

Det tas inte stor hänsyn till modersrätt och moderskänslor. Efter att min lilla flicka hade legat ute i badrummet under natten och skrikit sig alldeles hes bars hon in och lades tillbaka i sin säng kl. 5 på morgonen. Men trots att hon alltjämt skrek så mycket hon ännu förmådde, tilläts jag icke att ta henne till mig och ge henne mat. Hon skulle ovillkorligen vänta till kl. 7, den ordinarie tiden. Och jag skulle ligga passiv och höra på hennes klagan. Jag hade inte ens tillåtelse att ta upp henne ur sängen och att på det viset försöka trösta henne.

En annan fastställd regel är att barnen skola äta i minst 20 minuter. Den gäller lika om barnen ha frisk eller klen aptit såväl som om mödrarna ha mycket eller litet mjölk i bröstet. Undertecknad kom i kollision även med den bestämmelsen på grund av att jag hade mycket mjölk och min flicka en frisk aptit. Hon åt sig fullt mätt på 10 minuter, men jag brukade låta henne ligga kvar hos mig lika länge som de andra fruarna hade sina barn hos sig. Detta bedrägeri upptäcktes emellertid en dag. Och så blev jag tvingad att väcka henne och truga henne att äta hela den fastställda tiden, ehuru hon var så mätt, att hon oupphörligt kräktes upp vad hon fick i sig. Jag var orolig för att hon skulle bli sjuk och frågade översköterskan, om det inte var farligt för barn att få för mycket mjölk. Hon svarade därpå, att väl kunde de få för litet, men att de fingo för mycket behövde man inte vara rädd för. Det såg dock ut, som att min tös fick det den där gången. Det här hade varit mellan kl. 3—4 på e. m. och hon låg vaken och skrek samt vred sig i, som det syntes mig, svåra magplågor ända till kl. 7, då det åter var matdags. Min begäran att hon skulle slippa äta denna gång bifölls ej, men jag slapp bevakning och kunde därför giva henne samma bröst som hon ätit ur förut på e. m., så att hon åtminstone inte skulle få så mycket i sig. Det ville sig emellertid inte bättre än att översköterskan efteråt fick se, då jag satt och kramade mjölken ur det andra bröstet, vilket jag gjorde för att undgå faran av bröstböld. Så blev jag även nu tvingad att väcka mitt barn, som äntligen somnat. Nu skulle hon få börja att äta varannan timma och vägas liksom de små klena barnen. Hon, som vid födelsen

vägt 3,700 gr. och hon som åt med en alldeles utomordentligt god aptit!

Jag rådde syster, som skulle sköta om vägningen, att stanna kvar och kontrollera att flickan åt, emedan det säkerligen inte skulle gå för sig att se det på vägen, då hon var så mätt, att hon skulle komma att kräkas upp det alltsammans. Syster stannade — och det gick som jag sagt. Flickan sög några drag och så kastade hon upp det. Jag frågade, om hon skulle ha ännu mera — och det skulle hon. Flickan sög några drag till och fick upp även det. Själv började jag att gråta av förtvivlan över att barnet skulle vara utsatt för dylik behandling, som syntes mig likna den rena galenskapen. Så slapp hon ifrån utan vidare för den gången.

Då läkaren följande morgon gick rond, bad jag honom att omedelbart få bli utskriven. Det var dock för tidigt, men det kunde ändå inte förvägras mig att få gå på egen risk. Det bestämdes att jag skulle fara morgonen dagen därpå. Till och med tiden till dess syntes mig för flickans skull svår att uthärda. Nu skulle hon äta med ibland endast en halv timmas mellanrum. De barn, som vägdes, hade slutat sin sista måltid kl. 10 f. m., men ordningen krävde att även de skulle äta då den ordinarie mattiden var inne. Och klockan var inte mer än ½ 11, då syster var inne och sade till om den. Jag frågade henne: "Garanterar ni, att inte flickan blir sjuk av att äta nu igen?" När hon sade sig inte kunna det, vägrade jag att lyda hennes order och fick så, besynnerligt nog, utan vidare inblandning sköta barnet som jag ville den återstående tiden.

*

Svårigheter av den art, som här omnämnts, göra sig naturligtvis mest känbara ifråga om de barn, som äro vakna, livliga och hungriga av sig. Men det finns nog ledsamheter, som kunna göra sig gällande för de som ha en annan natur också.

Man funderade många gånger, hur långt översköterskan skulle låta det gå, hellre än att det med hennes vetskap fick ske ett brott mot den reglementsenliga ordningen. Vi trodde nästan, att en liten stackare skulle få svälta ihjäl. Han tog inte bröstet förrän efter 2 dygn och fick under tiden inte mer mat i sig än modern kunde droppa i hans mun. Det hördes hur han började att matta utav. Han orkade till slut inte skrika. Men vanlig flaska och napp kunde han inte få.

Med ovanstående skildring har jag inte velat göra en avskräckande svartmålning av förhållandena på Allm. B. B. Skulle man verklighetstroget berättat om de svårigheter, som äro förknippade med att en arbetarehustru skall föda sina barn i hemmet, så torde dessa ingalunda te sig mindre. Allm.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Hudiksvall.

Hudiksvalls kvinnoklubb återupptogs den 3 maj och börjar nu åter sitt arbete efter att ha legat nere i sex år. Det ser ut som om klubben nu skulle vinna mera anslutning än förra gången.

Klubben startade nu med 37 medlemmar och har sedan ökat så vi äro 50. Och hoppas vi att det skall gå bättre än förra gången.

Med kamrathälsning!

Å klubbens vägnar:

Maria Almkvist,
sekr.

Karlshamns

Soc.-dem. kvinnoklubb diskuterade vid sitt möte måndagen den 4 juni frågan om militaristisk agitation bland barnen och besöt därvid göra följande uttalande:

"Den senaste tidens händelser — världskriget och dess följder — ha visat oss militarismens fador och förbannelser, men på samma gång lärt oss, att vi med alla till buds stående medel måste motarbeta den militära andan i alla dess former. Särskilt böra vi lägga stor vikt att skydda och fostra barnen så att det lätt mottagliga barnsinnet icke blir förgiftat av militarismens förhållande. Vi få ofta se att mössor och hattar, avsedda för barn, bära tryckta namn av kungliga flottan, pansarbåtar, namn på kungliga personer o. d. Likaså finnas i handeln en mängd olika leksaker i form av krigisk utrustning och mordredskap. Detta, att låta barnen använda dylikt, anse vi vara militaristisk agitation i lika hög grad som något annat. Klubben vill därför ställa en kraftig maning till föräldrar och målsmän att såväl i stort som smått vid val av klädpersedlar, leksaker m. m. se till, att dessa icke bli krigsredskap i miniatyr.

Det bör också påpekas, att i våra folkskolor i allmänhet bedrivs militaristisk propaganda genom sådan historielundervisning, varvid krigshjältarna förhållas och glorifieras samt genom boyscout rörelse och dylikt, vilket kanske av oreflekterande barn omfattas med intresse, men dock icke är nyttigt för deras framtid.

Vi fordra av såväl vår lärarekår som av föräldrar och målsmän att i första hand söka av all förmåga inrikta barnens tankar och intressen för högre och ädlare livsuppgifter än dem militarismen framskapat." B. B.

B. B. har onekligen sina fördelar. De ledsamheter som här omnämnts äro ju inte av större och allvarigare beskaffenhet än att de skulle kunna rättas, och det komme nog att ske, om patienterna allmänt framställde fordringar därpå. Men nu äro de flesta av dessa ödmjuka och tacksamma för att få taga det som det är — menande att man inte kan begära bättre — då, som de tro, vården bjudes dem gratis. De se inte djupare.

Elin Johanson.

”Saker vi behöva i dag.”

Av F. J. Gould.

Översättning av Lisa Lille.

Fäst på en grindstolpe in till ett hus vid en skuggig förstadsgata i London satt ett pappersark, på vilket det stod skrivet med fruntimmersstil en lista av saker, som hon önskade att den som gick förbi skulle skänka:

»Saker vi behöva i dag:

Stor köksklocka att hänga på väggen.

Tobak. Cigarretter. Tändstickor.

Stora plåtbrickor.

Potatis. Grönsaker. Frukt.

Lakan. Örngått. Handdukar.

Tandpulver.

(Luga fler böcker önskas f. n.)»

Som ni ser stod det en köksklocka först, men den var sedan överstruken med ett tjockt streck, så utan tvivel hade någon redan på morgonen kommit med en klocka. Nu hängde den säkert redan på väggen och tickade helt muntert. Andra listor hade suttit där på stolpen förut och alltid hade det varit något nytt, som behövdes. Den skrivaude tycktes också få vad hon önskade, ja, ibland tydligen mer än nog. Av böcker hade hon ju fått så många, att hon såg sig tvungen att undanbe sig fler.

Hur behagligt var ej detta. Man behövde bara sätta ut en liten lista på vad man behövde och vänliga grannar kommo genast till en med handdukar och lakan, grönsaker och potatis, ja, till och med en stor köksklocka att hänga på väggen. En saga ur »Tusen och en natt» kan knappast bjuda på något bättre. Och detta hände likväl i april 1916.

Detta kom mig att tänka på en berättelse som jag läste i en fransk bok, som beskrev sedvänjor hos befolkningen på ön Majorca, nära Spaniens ostkust. Författaren till boken skrev, att när han en kväll klättrat uppför en stor höjd och var mycket trött blev han glad över att komma till ett »gästhus» eller Hospederia, som de kalla det. Folket hälsade honom välkommen och sade, att han fick stanna fritt i tre dagar utan att betala. Han berättade vidare, att ett bord med en ren duk, tallrik, glas, gaffel och sked av trä, friskt vatten, oliver och salt alltid står redo för främlingar. En resande därute brukar föröfrigt alltid föra med sig vad han behöver av enkel kost. Man hälsar honom välkommen, man leder hans häst till stallet och man tänder en lampa om så behöves. En ren bädd väntar främlingen och om vintern en brasa. Inga pengar tagas emot och dricksslantar skulle upptas som en förolämpning.

Det är ett faktum, att somliga människor skulle bli förolämpade om man erbjöde dem drickspengar. Din mor skulle bli djupt sårad om du ville ge henne det för att hon vårdat dig under en svår sjukdom, även om du också hållit henne vaken natt efter natt och nästan krossat hennes hjärta genom att så långsamt bli bättre.

Men ni vill väl veta hemligheten med anslaget på grindstolpen. Varför det gick så lätt att få: »Saker vi behöva i dag».

Ute i trädgården till det huset såg jag ofta grupper av män i ljusblåa bomullskläder, sittande på bänkar i solskenet, rökande cigarretter och småpratande helt muntert. Somliga hade kryckor, andra buro en arm i band. Alla voro de patienter på det sjukhus, för vilket

hon var föreståndarinna, som skrev listorna på grindstolpen. Alla voro de konvalescenter, som höllo på att repa sig efter sår, som de fått ute i det stora kriget i Europa, som Österrike började i juli 1914.

Vad min tanke föröfrigt må vara om detta krig, men aktning hyser jag inför dessa män, som utsätta sig för umbäranden och löpgravarnas risker. Jag hälsar. Eder, I män i de ljusblå kläderna.

Man inser alltså, att sakerna som önskades behövdes för att göra sjukhuset behagligt för sårade soldater, och det var därför, som främlingar och grannar kommo så gärna och gävo frivilligt det, som saknades. Det märktes ju hur kvickt klockan kom.

Detta sätt att gratis få vad man behöver är inte så sällsynt, som man tror. Man behöver bara se sig omkring en smula i världen. Millioner av hustrur och mödrar utföra dagligen oerhörda mängder av arbete och detta utan dagspenning. När husmödrarna sätta sig ned med den övriga familjen, inte tänka vi just då: »Detta är en del av eder lön, min fru.» Likaså när det gäller kläder. Hon, liksom barnen, taga sitt, som de behöva, ut av hemmets tillgångar. I många städer ha t. ex. brandsoldaterna fri bostad. Samma förmån besitta våra lärare och fler med dem. Millioner av barn få näring för hjärnan fritt, jag menar fri skolundervisning. Ett ständigt växande antal av barn få fria måltider i sina skolor. Vi ha museer, bibliotek, kyrkor, tavelgallerier, klubbar fritt. Enorma arméer av soldater och sjömän få fri mat, bostad och kläder. Somliga av dem få fri undervisning i musik. Många fler exempel på fria förmåner kunde lätt räknas upp.

Om någon nu invänder: »Dessa förmåner äro verkligen ej fria, de ges ju i ersättning för arbete», så svarar jag både nej och ja på den saken. Barnen få ej sin skolundervisning till gengäld för tjänster de gjort, ehuru vi naturligtvis hoppas, att de i framtiden skola löna landet som goda, arbetsamma medborgare. Inte heller kan man kalla parker och bibliotek lön för utfört arbete. I fredstider göra soldaterna nästan intet som gengäld för, att de få allt fritt. Man ger dem det därför att de hålla sig redo till krigstjänst.

Det tyckes mig, att under åren som komma borde idén att arbeta för lön falla bort. Varje man, kvinna och barn skulle förses, som många redan göres, efter sina behov. Naturligtvis är härmed underförstått, att alla måste arbeta för att förtjäna detta, vilket inte alltid är fallet nu. Ty det finns många, som rulla sig i överflöd utan att på hela långa året utföra ett enda ordentligt dagsarbete.

I framtiden skola alla vara nyttiga arbetare till det allmännas väl, eller, om man är barn, bereda sig till detta, eller, om man är gammal, få pension för ett väl utfört livsarbete, och sålunda få i lugn och ro sluta sina dagar bland släkt och grannar. Och om händelsevis tillgången är knapp, så behövs det bara en vink eller en lista på grindstolpen för att man skall få vad som felas, liksom nu var fallet med männen i de ljusblå kläderna.

Men vad är det jag nu kommit till! Sannerligen tror jag inte att det är socialism.

Hennes hämnd.

Motiv från kriget.

Aldrig någonsin i hela sitt liv hade hon bett till den heliga jungfrun så brinnande, så ihärdigt som i dag; aldrig någonsin hade oron stigit så våldsamt och aldrig hade hon tänkt, att människor kunde vara så grymma.

Det var en förskräcklig dag.

Tidigt på morgonen hade det dova mullrandet väckt stadens invånare ur deras oroliga sömn. Närmare och närmare kom det, marken skalv och fönsterrutorna sprungo sönder. Allvarets stora tystnad bredde sig över staden; männens ansikten stelnade till och liksom frånvarande stirrade de framför sig. Mekaniskt började man göra sig beredd på det värsta, ehuru man ville hoppas, att det tappra Belgiens söner, som stredo där ute mot överlägsna fiender, skulle segra, skulle hejda den förödande lavinen.

Långsamt kröpo timmarna framåt; det öronbedövande smattret från gevärspiporna kom allt närmare och allt tydligare blev det att övermakten måste segra.

Hur fridfull hade inte kyrkogården legat därute i utkanten av staden? Dit hade de ofta gått han och hon; det hade varit deras ungdoms gudstjänster när skymningen smög in bland det täta lövverket. Där hade de vandrat ostörda.

Och nu!

Bakom kyrkogårdens gamla murar lågo de belgiska soldaterna och försvarade den jord, som bokstavligen var deras faders. Här sökte de nu betäckning, härifrån gjordes det sista förtvivlade försöket att hejda den framryckande inkräktaren.

Kanonerna arbetade; den lilla idylliska kyrkan slets så att säga i bitar, men bakom kyrkomurarna lågo soldaterna kvar och eldgivningen fortfor.

Betäckningen var god, men striden alltför ojämn. Skyttelinje vid skyttelinje ryckte allt närmare och ju svårare blevo verkningarna av fiendens eld. Blodet fuktade ymnigt de mossbevuxna gravvårdarna.

Nu kunde den unga kvinnan inte uthärda längre, nu måste hon ut och se, hur det gått med honom. Levde han än? Ovissheten, ängslan drev henne oemotståndligt framåt; hon hörde inte skriet, dödsskriet från de sårade, döende; hon hörde inte det sista fruktansvärda när fienden gick till bajonettanfall — men kommen i närheten stannade hon avvaktande.

Det var över. Lavinen kunde inte hejdas; det fanns inte tillräckligt ungt, friskt blod att offra.

Hon smög sig närmare. Skymningen hade kommit, och hon var väl förtrogen med vägen.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser.

Obs! Beställningsavdelningen.

Där borta skymtade hon något. Det var förskräckligt! I ett ögonblick av rädsla ville hon vända om och fly från den syn, som hon nu fick bevittna, men hon kom genast ihåg, varför hon gått ut. Visshet måste vinnas.

Det kändes så underligt i huvudet; det var väl ändå en dröm allt detta förfärliga? Instinktivt gick hon mot graven, där hans fader låg; där skulle hon finna honom — om han blivit kvar.

Slut! Den unga kvinnan föll omkull; intet ljud kom över hennes läppar. Det var en förtvivlan utan uttrycksmedel, som fyllde henne, slog henne till marken, förlamad.

Elden brann vid fiendens läger; man hade slagit sig till ro för att vila ut en stund efter det blodiga dagsverket; dagen hade verkligen varit het.

Trakten var emellertid rensad från soldater, och det gavs tid att andas ut ett slag.

Slött stirrade en del in i elden, ordlösa, grubblande, under det några talade om dagens strapatser. Några officerare diskuterade belgiernas sega, ihärdiga motstånd, som krävde så mycket blod, och särskilt livligt blev samtalet, då man kom in på det vansinnigaste av allt: den civila befolkningen, som kunde gå alldeles fri, blandade sig ju också i leken. Men kejsaren hade ju bringat detta till världens kändedom och omtalat, hur den civila befolkningen t. o. m. skjutit på sårade och läkare. Han hade tydligt hävdade det fördömliga däri, och världen skulle nog ge honom rätt.

Men vad var detta? Sköt man inte? Jo, där borta såg man i mörkret tydliga elden från ett gevär. Åter ett illdåd! Man sköt mitt in bland de sårade.

En befallning gavs och några soldater med en löjtnant i spetsen skyndade i riktning mot det ställe, varifrån skotten kommo.

Eld! De lömska skotten från bakhållet tystna; det är åter lugnt och man söker illgärningsmannen.

Skenet från löjtnantens ficklampa faller på en död kropp. Det är en kvinna! Ett trotsigt leende vilar på hennes läppar och i handen håller hon ännu hans gevär.

Soldaterna se på varandra, tankarna surra. Tills löjtnanten bryter tystnaden med ett:

— Hon måtte ha varit vansinnig!

Efter skugga — sol.

Översättning från engelskan av Keith.

Det var synd att allt var bortkastat på en gift man.

Med jämna mellanrum bölade mistluren sin melankoliska varning från märstoppen. Och med jämna mellanrum klämtade klockan. Kanongluggarnas upplysta linje glimmade i spöklik strålgång. Från första klasspassagerarnas salong hördes ljudet av fiol och piano.

"Det är som det borde vara — en oavbruten följd av kontraster", sade flickan, medan hon lutade sig över relingen och försökte se genom den tunga dimman, som iskall slöt sig omkring dem, kyssande hennes kinder. "Där nere ljus, musik och skratt; här uppe natt, enslighet och spänning. För att ej nämna faran." Hon vände sig mot honom. "Det är fara."

"Ja", sade han lugnt, "det är alltid fara i dimma."

Mistlurens dova, tröstlösa stämma dånade ovanför dem, tystande dem. Mannen lutade sig ned bredvid henne och skyddade henne så gott han kunde från skumstanken i dimman. Han var förälskad i henne. Han hade varit glad att kunna tillstå det för sig själv. Och det var ej endast en vacker sommardröm.

Sträng, hård och oåterkallelig hade kärleken kommit till honom just när han ville upphöra att tänka på den och satt sig fast i den världsliga alldagligheten. De voro nu mer än halva vägen över. Han kunde räkna timmar-

na tills båten skulle komma fram, då de måste skiljas igen — främlingar — hon till sitt liv och han till sitt.

Han lyssnade till fiolen, när dess tonfall åter steg rent och oändligt melankoliskt. De hade däcket ensamma, han och hon.

"Mycket tycks vara som det borde", sade han tankfullt. "Att vi, som för fyra dar se'n ej visste om varandra nu äro som gamla goda vänner, utan att ha haft någon av de små förtretligheter med vädret, varmed många bekantskaper stiftas innan de finna varandra."

"Men de äro lika de drömpalats, som uppstiga på natten", sade hon. "På en dag försvinner er garanterade goda vänskap, just när vi skola försvinna ur varandras bekantskap, då vi gå i land."

"Jag skulle bli mycket ledsen", sade han, "om jag trodde det."

"Varför skulle ni bli det? Vi kommo ombord utan hänsyn till våra reskamrater, och vi skola gå i land på samma sätt, var och en stretande med sin packning."

"Det återstår att se", sade han.

Däcket var vått och slipprigt, men de gingo fram och tillbaka, följande båtens rullningar, än åt den ena sidan, än åt den andra, likt skridskoåkare på isen. För varje varv vände de likt väl övade soldater och fortsatte sedan igen utan att förlora ett steg. Så hade de gått tillsammans var dag.

Hon kände sig frestad att fråga om något, när de gingo där. Något som bekymrat henne mer och mer varje gång de träffades. Hon kunde ej bestrida att för henne var det mer än ett vanligt kamratskap. Den store, underlige, tyste mannen bredvid henne, som hon aldrig vetat om, var den, som var orsaken till att hon sagt "nej" till Tom och Dick och alla de andra, och nu hade de mötts när det var för sent.

Hennes hjärta anklagade honom för, att han ej väntat, som hon hade gjort och hennes förstånd kastade fram sitt grymma budskap till hennes närraktiga lilla hjärta. Han reste över havet var sommar. En resbekantskap betydde intet för honom. Men ödet, som spann tråden om deras bestämmelse i livet, hade vävt in en tillfällig bit. Hon var alldeles säker, att han var olyckligt gift, ty han talade aldrig om sitt hem.

"Vet ni vad", sade hon, brytande den långa tystnaden, "ni tycks mindre gift, än första dagen."

"Gör jag?" De stannade åter vid relingen och lutade sig mot den, just som den gick ned, ned, ned och en väg, som, rullad förbi, stänkte sitt skum genom dimman. "Jag tycker det är roligt, att ni ser det. Men hur vet ni det?"

ALLTID SISTA NYHETER

inom avdelningen för

Finna och välgjorda
Barn-Kläder

för Gossar och Flickor i alla åldrar.

Finare Flick- och Dam-
Skrädderi

Specialité: Dräkter och Kappor.

Välsorterad
Barnekipering

för barn i alla åldrar samt Kemhels skodon.

Prima, reella varor. Billiga, bestämda priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS A|B

Fullständig Barnekipering.

74 :: 76 :: 78
DROTTNINGGATAN
STOCKHOLM

Besök vår moderna
Fotografi-Atelier.

Kvinnorna

böra köpa

RÄTT eller ORÄTT

Kvinnorna, arbetarrörelsen och rösträtten.

Nyutkommen broschyr

av

Julia Ström-Olsson.

16 sidor.

10 öre.

En rolig, lättläst och med bitande ironi mot svenska högern laddad agitationsskrift. 25 % rabatt vid köp av större antal.

Rekvirera från

**Tidens förlag,
Stockholm.**

”Emedan ni så bra kände till barn och — hårnålar.”

”Hårnålar”, upprepade han. ”Jaså. Jag lånade en av er för att fästa min resfilt. Men som ni minns frågade jag efter en säkerhetsnål.”

”Och så var ni så mycket hemma hos de andra.”

”Jag tror ej jag skulle tycka om att ha en lapp på mig med påskrift att jag vore gift”, sade han tankfullt. ”Giftermål är nog det vackraste som finns, men jag tycker t. ex. att det är onödigt att folk vet att jag är läkare. Ens ställning eller förhållande eller omgivning skulle ej skydda individen. Jag önskar vara en man, först av allt.”

”Jag visste att han ej är lycklig”, tänkte hon, och hon körde hakan djupare ned i pålskragen och stirrade genom mörkret. Relingen reste sig högre och högre när fartyget rullade ned i lä. Hon kände sig ensam, dyster och frusen. Kanske det bästa för henne vore att följa med när relingen gick nedåt och klippa av tråden som ödet spann?

”Om jag ej vore gift”, sade han med en rättframhet, som skrämde henne, ”skulle jag säga något, som jag ej har rätt att säga. Ni frågade mig om det var någon fara — —”

Hon grep tag i relingen, då båten plötsligt krängde, kastande dem emot varandra. Han slog armarna om hennes liv tills hon åter fått fotfäste och då släppte han henne lugnt. ”Och när jag sade att det var det”, fortsatte han, ”så tänkte jag på det stora djupets tragedier, som ej finnas upptecknade. Därnere i salongen ge de konsert för fattiga änkor och faderlösa. Men vad veta de om faderns eller makens död? Ingenting. Och deras bekymmer bli endast en liten tid lättade. Vi äro alla för en stund tillsammans och sedan skiljas vi igen. Och tror ni inte att det är lika sorgligt om två främlingar, som mötas på en resa, lik denna, finna att de trivas i varandras sällskap och sedan låta sig försvinna ur varandras tillvaro emedan de ej hava mötts av en händelse och ej ha något intyg på sin bekantskap? Är det då ingen fara att de förlora något, som sedan aldrig kommer tillbaka?”

”Men vi äro alla bundna av de omständigheter, som forma vårt liv, och som ej, efter vad ni säger, borde synas utanpå.”

”Liksom att vara gift”, sade han leende. Sedan blev han åter allvarigare. ”Ni har berättat mig litet om ert liv”, fortsatte han.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmanliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

”Ni skall studera ensam i Europa en längre tid. Jag har studerat där, så jag vet hur det är. Jag önskar att ni ville låta höra av er. Om ni är ensam eller har några bekymmer kunde jag kanske hjälpa er.”

Men hon skakade leende på huvudet. Han såg ned i hennes ansikte och sadé:

”Det är alltså för att jag är gift som jag kan komma och spela på er gård.”

Hon lyfte sitt allvarliga bleka ansikte mot honom och han förstod att hon upptog hans skämt illa.

”Men för att det nu är så”, sade han, ”skola vi nu lämna min hustru och gå ner med er hårnål. Vi skola aldrig mer dra’ in någon utomstående i våra samtal.”

”Ni är — inte gift”, sade hon.

”Nej, det är jag inte. Men — —”

”Men varför sade ni det?”

”Därför att när ni tog det som avgjort, tänkte jag först att ni skämtade, men sedan fanns ingen möjlighet för mig att förklara saken. Vi talade aldrig om det sedan, som ni vet.”

”Nej”, erkände hon. De hade aldrig återupptagit frågan. Hon skrattade litet. ”Jag trodde ni var olyckligt gift.”

”Ja, det skulle jag ha varit om jag först gift mig och sedan sett er.”

Hon sade ingenting, och i samma ögonblick slog en våg över däck och vätte henens fot. Han tvingade henne tillbaka.

”Jag antar att jag får vänta på er tills vår goda vänskap tagit slut, inte sant?” frågade han. ”Men vill ni skriva?”

”Vänta!” sade hon. ”Ni borde talat om det för mig.”

”Jag tänkte göra det, ty jag tyckte ej om att spela gift. Låt oss gå.”

De gingo den vanliga vägen och vid nedgången till hennes hytt sade de godnatt.

”Ni är väl ej ond”, sade han oroligt.

”Jag vet inte. Skall gå ner och känna efter.” Nu var hon lycklig.

”Jag hade varit ond på mig själv, om jag förstört dimman och faran och allt det där på en gift man. Ödet är likt en gammal kvinna med en god portion humor”, sade hon, när hon sedan satt framför spegeln och betraktade sig själv. Hon såg helt anklagande på den stackars hårnålen och skrattade sedan lätt.

Mannen tog sig en promenad på däck, gnolande på en melodi, som han fått tag på, men man kunde endast urskilja följande ord: ”Skeppet går genom böljorna med allt ombord.” Han upprepade det så många gånger att han till slut frågade sig: ”Varför?”

Den röda rosen,

den vackraste valblomman

får icke saknas vid något

VALMÖTE!

Sedan kom andre styman upp på däck, iklädd en drypande regnrock, och började svära över vädret och den lilla fart båten gjorde och avståndet till land. Dimman, ensligheten och faran skulle varit bortkastade på honom. Det var ju lätt att se. ”Men”, tänkte den andre, ”det är ej lätt att vara alla till lags.”

Den mystiska smugglingen.

Detektivnovellet av Sten Hjalte.

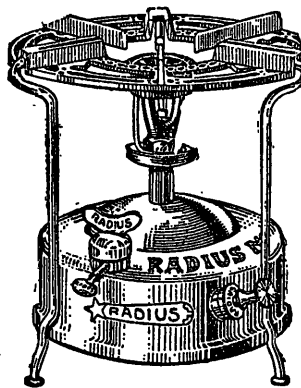
Detektivchefen satt vid sitt arbetsbord med kvällstidningen framför sig. Hans skarpa, markerade drag voro blekare än vanligt, ögonen voro trötta och frånvarande, och handen, som höll cigarretten, darrade lätt. Han var till det yttersta överansträngd, och det syntes svårt för honom att fästa tankarna på vad han läste. Den senaste tidens politiska oro hade satt detektivkåren i en aldrig vilande spänning och de djärva och talrika smuggleriaffärerna skulle ha givit full sysselsättning åt en personal, dubbelt så stor som den han hade under sitt befäl.

Detektivchefens blickar irrade genom spalterna, planlöst, nervöst, utan att få fäste någonstans. Han gled över den feta rubriken om uppror i Kina med en oklar och oavslutad reflexion om kriget och den gula faran. Han log en smula förstrött åt Lindhagens lilla lighet om »det parti jag för tillfället tillhör» och ögnade hastigt igenom notisen om ett nytt lotteri. Det var många värdefulla vinster men de lockade ej honom. Han var en man, som aldrig medvetet lät slumpan spela in i sitt liv. Han var en realiteternas man, som alltid gick sin väg fram från en klar och fast utgångspunkt och till ett på förhand bestämt mål. Därför hade han också nått den ställning han hade. Bara han nu hade klarat upp denna senaste, så infernaliskt skickligt iscensatta smuggleri-historia, skulle han ta sig semester och . . .

Han avbröts i sina flackande funderingar av en hård knackning på dörren.

ersätter fullkomligt gas.

Tillverkas endast av mäs-
sing emedan fotogenkök
- - av stål rosta. - -

Säljas hos alla Järn-, Bosättnings-
och Kooperativa affärer, samt hos

AKTIEBOLAGET RADIUS, STOCKHOLM.

ALLMÄNNA SPARBANKEN

Högsta gällande ränta.

Putspulvret

som gör underverk

heter

Röda Björn!

Den som vansköter sina tänder får dragas med tandvård och dålig matsmältning. Sköt därför dagligen om tänderna med *Lazarol Tand-Crème* (i stora tuber à 75 öre). Ingenting kan bättre bevara tänderna.

Kooperativa försäkringsanstalterna bevilja försäkringar

FOLKET

liv-försäkring

SAMARBETE

Brandförsäkring: Fastighet och Lösöre.
Förmånliga villkor.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Folkets Hus' C-sal.

Styrrelsen.

Det var en av hans mest betrodda män, detektivkonstapel Allan Edgar, som sökte chefen. Den sena timmen och konstapelns brådska gav vid handen, att besöket var av allvarlig karaktär. Chefen trodde först, att Edgar blivit kollrig, då denne efter att ha lyssnat vid dörren sprang till fönstret och bakom gardinen tittade ned på den halvbelysta gatan.

— Jag har spioner i hämlarna, viskade han i det han tog en cigarrett ur det etui, som räddades honom.

Detektivchefen blev i en hast klarvaken.

— Vad har hänt?

— Det är fråga om en ny smuggling, en stor och sensationell affär. Jag har flera spår, men jag vet inte om de ha samband med den andra affären.

Chefen askade nervöst av cigarretten:

— Detaljer.

— I förmiddags observerade jag utanför Stockholms slakteribolags filial St. Nygatan 44 en elegant bil. Det var en K-R-I-T-bil. Om en stund kom en enkelt klädd man, hantverkare skulle jag tro, ut från affären med en del kolly, placerade sig i bilen och körde. Nå, det var ju i och för sig ingenting märkvärdigt. Men ett par timmar senare observerade jag åter samma bil utanför samma bolags filial Norrmalmstorg 18. Och samma person kom åter ut lastad med paket och körde sin väg. Jag spårade bilen till Rörstrandsgatan 54, där portvakten upplyste mig om att den misstänkte mannen *ägde, inte hyrde* en våning. Jag satte mina spårhundar i rörelse, och strax efter fick jag veta att mannens första, av mig observerade färd gällt en lantegendom, belägen i Knivsta.

Och även denna egendom var hans. Och nu för en halvtimme sedan var han åter med sin eleganta bil vid den nämnda affären på Norrmalmstorg. Jag satte mina medhjälpare på bevakning och skyndade hit, men måste ta omvägar, då jag märkte att jag var skuggad. Jag har . . .

En signal på Riks avbröt.

Arbetareringens Bank Stockholm & Söderhamn.

Högsta ränta & Depositions-, Kapital- & Sparkasseräkning.

Grundad 1883

Aktiebolaget Nya Banken.

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 3.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrrelsen.

Åhus soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 2:dra måndagen i månaden kl. 1/2, 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrrelsen.

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse:

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16, 1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sekr.: Fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 2:a måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Bryggeriarb.-förb exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrrelsen.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrrelsen.

Edgar, som stod närmast apparaten, svarade: — Hallå, detektivchefen, Med en förbryllad min vände han sig till chefen:

— Märkvärdigt. Ingen svarar. Hallå.

— Ge mig luren. Detektivchefen sträckte ut armen.

Då . . .

Ett fruktansvärt buller hördes och rummet lades fullständigt i mörker.

Detektivchefen trevade sig försiktigt till väggkontakten och slog ljus.

Intet spår av Edgar. Skrivbordslampan låg på golvet. Chefen ringde. En av hans underordnade kom in.

— Vad har hänt? Vår är Edgar?

— Han har inte varit här i kväll.

— Inte varit här. Jag talade ju med honom för några minuter sedan.

Konstapeln skakade betänksamt på huvudet, medan han ställde upp lampan på bordet och gjorde i ordning kontakten.

— Jag var inne för en stund sen, för jag tyckte det ringde. Men då satt chefen där vid bordet och sov.

Detektivchefen såg på mannen och sade långsamt:

— Det är bra. Ni kan gå.

Han satte sig vid skrivbordet. Hade han sovit? Men Edgar då? Och bilen? Och lantegendomen? Och telefonen? Skulle han verkligen ha drömt?

Mekaniskt fick han fatt i tidningen och plötsligt var det en sak, som slog honom. Där fanns förklaringen. I notisen om det nya landstormslotteriet förekom följande:

Bland vinsterna, som alla äro värdefulla, bör man särskilt lägga märke till de fem huvudvinsterna. Först egendomen Ledingehem i Knivsta med åbyggnader, 87,7 tunnland, 12,000 kr., vidare en bostadslägenhet i Stockholm med full äganderätt, 9,000 kr., två presentkort & livsvedel, vardera à 4,000 kr. och en K-R-I-T-bil, 4-sitsig, 25 hkr., elegant torpedkarosseri, 6,500 kr

Detektivchefen log ett befriande leende. — Drömmar ha nog sin betydelse. Och den här gången skaffar jag mig också en lott.

Ni kan bli egendomsägare om ni för 2 kr. köper en lott i **Landstormslotteriet**.

Ni kan bli oberoende av hyresvärdarna om ni för 2 kr. köper en lott i **Landstormslotteriet**.

Ni kan bli bilägare om ni för 2 kr. köper en lott i **Landstormslotteriet**.

Ni kan få mat för Eder och familjen under två år om Ni för 2 kr. köper en lott i **Landstormslotteriet**.

Ni kan vinna något av arkitekten **Henning Möllers** förtjusande möblemang om Ni för 2 kr. köper en lott i **Landstormslotteriet**.

Ni kan vinna någon annan av de 7,000 värdefulla vinsterna om Ni för 2 kr. köper en lott i **Landstormslotteriet**.

Köp lott i det populära Landstormslotteriet.

Lotteriets utställningslokal, Birger Jarlsgatan 6, Stockholm. Lotter à 2 kr. säljas överallt, till landsorten efter rekvisition utan förskottslikvid, helst & brevkort under adr.: Landstormslotteriet, Nybrogatan 11, Stockholm, då 35 öre till porto och dragningslista tillkommer.

(Annons.)